

თავი 11

ვაჭრობასთან დაკავშირებული დებულებები ენერგეტიკის სფეროში

მუხლი 210

განმარტებები

წინამდებარე თავის მიზნებიდან გამომდინარე:

- a) „ენერგოპროდუქტი“ ნიშნავს ნედლ ნავთობს (HS კოდი 27.09), ბუნებრივ აირს (HS კოდი 27.11) და ელექტროენერგიას (HS კოდი 27.16);
- b) „ენერჯის ტრანსპორტირების საშუალებები“ ნიშნავს მაღალი წნევის ბუნებრივი აირის მილსადენებს, მაღალი ძაბვის ელექტროგადამცემ ქსელებსა და ხაზებს, მათ შორის, ურთიერთდამაკავშირებელ სისტემებს, რომლებიც გამოიყენება გაზისა თუ ელექტროენერჯის გადამცემი ქსელების დასაკავშირებლად, ნედლი ნავთობის ტრანსპორტირების მილსადენებს, რკინიგზასა და სხვა ფიქსირებული საშუალებებს, რომლებიც გამოიყენება ენერგოპროდუქტების ტრანზიტისათვის;
- c) „ტრანზიტი“ ნიშნავს ენერგოპროდუქტების გატარებას „მხარის“ ტერიტორიაზე სატრანზიტო გადაზიდვის ჩათვლით ან მის გარეშე, საწყობში მოთავსების, ტვირთის ცალკეულ ერთეულებად დანაწევრების ან ტრანსპორტირების ტიპის შეცვლით, როცა ასეთი სახის გატარება შეადგენს სრული მარშრუტის ნაწილს, რომელიც იწყება და სრულდება იმ მხარის ტერიტორიის საზღვრებს გარეთ, რომლის ტერიტორიასაც კვეთს მარშრუტი.
- d) „უკანონო მითვისება“ ნიშნავს ნებისმიერ ქმედებას, რაც გულისხმობს ენერჯის ტრანსპორტირების საშუალებებიდან ენერგოპროდუქტების უკანონო მითვისებას

მუხლი 211

ტრანზიტი

მხარეები ვალდებულნი არიან უზრუნველყონ ტრანზიტის განხორციელება მათ მიერ აღებული საერთაშორისო ვალდებულებების შესაბამისად, რომელსაც ითვალისწინებს 1994 წლის ვაჭრობისა და ტარიფების გენერალური შეთანხმებისა და ენერგეტიკული ქარტიის ხელშეკრულების დებულებები.

მუხლი 212

ენერგოპროდუქტების უკანონო მითვისება ტრანზიტის პროცესში

თითოეული მხარე ვალდებულია, მიიღოს ყველა შესაბამისი ზომა ტრანზიტის პროცესში ენერგოპროდუქტების ნებისმიერი სახით უკანონო მითვისების აკრძალვისა და ასეთ შემთხვევებზე რეაგირებისათვის, რომლებსაც შეიძლება ადგილი ჰქონდეს მოცემული მხარის ტერიტორიაზე მისი კონტროლისა თუ იურისდიქციის დაქვემდებარებაში მყოფი ნებისმიერი იურიდიული პირის მხრიდან.

მუხლი 213

შეუფერხებელი ტრანზიტი

1. მხარეს ეკრძალება მის ტერიტორიაზე ტრანზიტით გამავალი ენერგოპროდუქტების მითვისება ან სხვა რაიმე სახით ჩარევა, გარდა ისეთი შემთხვევებისა, როცა ამგვარი მითვისება ან ჩარევა განსაკუთრებულად არის გათვალისწინებული კონტრაქტით ან სხვა ხელშეკრულებით, რომელიც ეხება ტრანზიტს; ან, როცა ენერჯის ტრანსპორტიების საშუალებების უწყვეტი მუშაობა სათანადო ჩარევის გარეშე წარმოადგენს გაუმართლებელ საფრთხეს საზოგადოების უსაფრთხოების, კულტურული მემკვიდრეობის, ჯანმრთელობის ან გარემოსათვის; ასეთი ჩარევა მისაღებია, თუკი ის არ წარმოადგენს საერთაშორისო ვაჭრობისადმი თვითნებურ და გაუმართლებელ შერჩევით მიდგომას ან მის ფარულ შეზღუდვა-დაბრკოლებას.
2. მხარეების ან ერთ-ერთი მხარის კონტროლისა თუ იურისდიქციის ქვეშ მყოფი ერთი ან მეტი იურიდიული პირის მონაწილეობით ნებისმიერი სახის დავის შემთხვევაში მხარეს, რომლის ტერიტორიაზეც ხორციელდება ენერგოპროდუქტების ტრანზიტი, შესაბამისი კონტრაქტის საფუძველზე დავების მოგვარების პროცედურის ან წინამდებარე შეთანხმების XVIII დანართით გათვალისწინებული საგანგებო სიტუაციის პროცედურის ან მეოთხე კარის მე-14 თავით გათვალისწინებული პროცედურის დასრულებამდე ეკრძალება ენერგოპროდუქტების ტრანზიტის პროცესის შეწყვეტა ან მისი მოცულობის შემცირება, ასევე, მისი კონტროლისა თუ იურისდიქციის ქვეშ მყოფი ნებისმიერი იურიდიული პირის, მათ შორის სახელმწიფო სავაჭრო საწარმოსათვის, ამგვარი ტრანზიტის შეწყვეტის ან მისი მოცულობის შემცირების ნების დართვა, გარდა პირველი პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.
3. მხარე არ არის პასუხისმგებელი წინამდებარე მუხლით გათვალისწინებული ტრანზიტის შეწყვეტასა თუ მოცულობის შემცირებაზე, თუ ამ მხარეს არ შეუძლია ენერგოპროდუქტების მიწოდება და მისი ტრანზიტის განხორციელება მესამე მხარის ან მესამე მხარის კონტროლისა თუ იურისდიქციის ქვეშ მყოფი იურიდიული პირის მოქმედებების შედეგად.

მუხლი 214

ოპერატორების ვალდებულებები ტრანზიტის პროცესში

თითოეული მხარე ვალდებულია, უზრუნველყოს ენერჯის ტრანსპორტირების საშუალებების ოპერატორების მხრიდან საჭირო ზომების მიღება, რათა მოხდეს:

- (a) ტრანზიტის ავარიული შეწყვეტის ან შემცირების რისკის მინიმიზაცია;
- (b) ტრანზიტის ავარიული შეწყვეტის ან შემცირების შემთხვევაში მისი ნორმალური განხორციელების დაჩქარებულ რეჟიმში აღდგენა.

მუხლი 215

მარეგულირებელი უწყებები

1. თითოეული მხარე პასუხისმგებელია შექმნას დამოუკიდებელი მარეგულირებელი უწყებები, რომელიც აღჭურვილი იქნება ბუნებრივი აირისა და ელექტროენერჯის ბაზრების რეგულირების უფლებით. ეს მარეგულირებელი უწყებები უნდა იყვნენ იურიდიულად განცალკევებული და ფუნქციონალურად დამოუკიდებელი ერთეულები სხვა ნებისმიერი საჯარო თუ კერძო საწარმოსაგან, ბაზარის მონაწილისა თუ ოპერატორისაგან.
2. მარეგულირებელი უწყების გადაწყვეტილებები და მის მიერ გამოყენებული პროცედურები უნდა იყოს მიუკერძოებელი ბაზარის ყველა მონაწილესთან მიმართებაში.
3. ოპერატორს, რომელზეც მარეგულირებელი უწყების გადაწყვეტილება იქონიებს უარყოფით ზეგავლენას, უნდა ჰქონდეს ამ გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება ჩართული მხარეებისაგან დამოუკიდებელ სააპელაციო უწყებაში. ყველა შემთხვევაში, როცა სააპელაციო უწყება არ არის თავისი არსით იურიდიული უწყება, აუცილებელია მისი გადაწყვეტილების წერილობითი ფორმით წარდგენა და ეს გადაწყვეტილებები ასევე უნდა ექვემდებარებოდეს მიუკერძოებელი და დამოუკიდებელი სასამართლო უწყების მიერ განხილვას. სააპელაციო უწყების გადაწყვეტილება დაუყოვნებლივ უნდა შევიდეს ძალაში და ამოქმედდეს.

მუხლი 216

ბაზრების ორგანიზება

1. მხარეები ვალდებული არიან, უზუნველყონ ენერგეტიკული ბაზრების ოპერირება კონკურენტული, უსაფრთხო და ეკოლოგიურად მდგრადი პირობების მისაღწევად და ასევე არ განახორციელონ საწარმოთა დისკრიმინაცია მათ უფლებებსა თუ ვალდებულებებთან მიმართებაში.
2. მიუხედავად პირველ პუნქტში დადგენილი პირობებისა, ზოგადი ეკონომიკური ინტერესებიდან გამომდინარე, მხარეს აქვს საწარმოებზე ვალდებულებების დაკისრების უფლება, რომლებიც შეიძლება დაკავშირებული იყოს უსაფრთხოებასთან, მათ შორის მიწოდების უსაფრთხოებასთან, რეგულარობასთან, ხარისხსა და მიწოდების ფასთან, გარემოს დაცვასთან, მათ შორის ენერგოეფექტურობასთან, განახლებადი წყაროებიდან ენერჯის მოპოვებასა და კლიმატის დაცვასთან. ასეთი ვალდებულებები უნდა იყოს მკაფიოდ ჩამოყალიბებული, გამჭვირვალე, პროპორციული და გადამოწმებადი.
3. იმ შემთხვევაში, თუ მხარე არეგულირებს ბუნებრივი აირისა და ელექტროენერჯის გაყიდვის ფასებს ადგილობრივ ბაზარზე, ის ვალდებულია უზრუნველყოს რეგულირებადი ფასების გამოსათვლელად გამოყენებული მეთოდოლოგიის გამოქვეყნება რეგულირებადი ფასების ძალაში შესვლამდე.

მუხლი 217

ენერჯის ტრანსპორტირების საშუალებებზე დაშვება

1. თითოეული მხარე ვალდებულია საკუთარ ტერიტორიაზე უზრუნველყოს ენერჯის ტრანსპორტირების საშუალებებზე, ასევე, თხევადი ბუნებრივი აირისა და სასაწყობე საშუალებებზე მესამე მხარის დაშვების სისტემის განხორციელება, რომელიც ვრცელდება ყველა მომხმარებელზე და არის გამჭვირვალე, ობიექტური და არადისკრიმინაციული.
2. თითოეული მხარე ვალდებულია, უზრუნველყოს ენერჯის ტრანსპორტირების საშუალებებზე დაშვების ტარიფის და ენერჯის ტრანსპორტირების საშუალებებზე დაშვებასთან დაკავშირებული სხვა პირობების ობიექტურობა, გონივრულობა და გამჭვირვალობა და ასევე არადისკრიმინაციული მიდგომა ენერგოპროდუქტის წარმომავლობის, მფლობელობისა თუ საბოლოო დანიშნულების ადგილის მიუხედავად.
3. მხარე ვალდებულია, უზრუნველყოს ყველა ტექნიკური და დაკონტრაქტებული სიმძლავრის, როგორც ფიზიკურის, ასევე, ვირტუალურის, განაწილება გამჭვირვალე და არადისკრიმინაციული კრიტერიუმებისა და პროცედურების მეშვეობით.

4. მესამე მხარის დაშვებაზე უარის შემთხვევაში, მხარეები ვალდებული არიან, მოთხოვნის შესაბამისად უზრუნველყონ ენერგოსატრანსპორტო საშუალებათა ოპერატორების მიერ დასაბუთებული ახსნა-განმარტების წარდგენა მომთხოვნი მხარისათვის, რაც სამართლებრივი კომპენსაციის საგანს წარმოადგენს.
5. გამონაკლისის სახით მხარემ შეიძლება თავი აარიდოს პირველიდან მე-4 პუნქტის ჩათვლით დებულებების შესრულებას, მის კანონმდებლობაში მოცემული ობიექტური კრიტერიუმის საფუძველზე. კერძოდ, მხარეს საკუთარ კანონმდებლობაში შეუძლია გაითვალისწინოს მესამე მხარის დაშვების წესებისგან გამონაკლისის დაშვება ცალკეულ შემთხვევაში შეზღუდული დროით ძირითადი ახალი ენერჯის ტრანსპორტირების საშუალებებისთვის.

მუხლი 218¹

ენერგეტიკული თანამეგობრობის ხელშეკრულებასთან მიმართებაში

1. მოცემული თავის დებულებებსა და ენერგეტიკული თანამეგობრობის ხელშეკრულების დებულებებს ან ენერგეტიკული თანამეგობრობის ხელშეკრულების ძალით ევროკავშირის კანონმდებლობაში შესულ დებულებებს შორის კონფლიქტის შემთხვევაში, უპირატესობა ენიჭება ენერგეტიკული თანამეგობრობის ხელშეკრულების დებულებებსა ან ენერგეტიკული თანამეგობრობის ხელშეკრულების ძალით ევროკავშირის კანონმდებლობაში შესულ დებულებებს.
2. მოცემული თავის განხორციელების პროცესში უპირატესობა ენიჭება კანონებისა და სხვა აქტების მიღებას, რომლებიც თანხვედრაშია ენერგეტიკული თანამეგობრობის ხელშეკრულებასთან ან ეფუძნება ევროკავშირის კანონმდებლობას. წინამდებარე თავთან დაკავშირებული დავის შემთხვევაში კანონები ან სხვა აქტები, რომლებიც თანხვედრაშია ამ კრიტერიუმთან, ჩაითვლება კანონებად და აქტებად, რომლებიც თანხვედრაშია მოცემულ თავთან. ამ კრიტერიუმთან კანონებისა და სხვა აქტების თანხვედრის დასადგენად გათვალისწინებული უნდა იყოს ენერგეტიკული თანამეგობრობის ხელშეკრულების 91-ე მუხლის ძალით მიღებული შესაბამისი გადაწყვეტილება.

¹ საქართველოს მიერ ამ თავის განხორციელების მიზნებისათვის, ეს მუხლი ძალაში შევა მხოლოდ მაშინ, თუ და როცა საქართველო შეუერთდება ენერგეტიკული თანამეგობრობის ხელშეკრულებას და იმ მასშტაბით, რითაც ენერგეტიკული თანამეგობრობის ხელშეკრულების სპეციფიკური დებულებები ან ენერგეტიკული თანამეგობრობის ხელშეკრულების ძალით ევროკავშირის კანონმდებლობაში შესული დებულებები გამოიყენება საქართველოს მიმართ.